

Л. І. Фесик

Залізці

ЗАЛІЗЦІ (до 1993 – Заложці) – селище міського типу Зборівського району Тернопільської області. Знаходиться на р. Серет (бас. Дністра), за 35 км від обл. центру, за 24 км від райцентру та залізнич. ст. Зборів. Площа 3 км². Насел. 2680 осіб (2001, складає 99,2 % до 1989), переважно українці. Через З. проходить автошлях Тернопіль–Броди–Червоноград. Уперше згадуються бл. 1441. За легендою, поселення назване так тому, що було засн. за лозами. На поч. 16 ст. польс. король Сигізмунд I подарував З. М. Камінецькому, який збудував у них 1516 замок (донині збереглися руїни). 1520 З. надано Маґдебур. право. У той час тут відбувалося 16 ярмарків на рік. Згодом власниками З. були родини Мнішеків, Вишневецьких і Потоцьких (від 1743). У залозец. замку готувався до походу на Москву зять Ю. Мнішека – Лжедмитрій I. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 1649 залозец. замок здобув полк М. Кривоноса. Оскільки 1675 татари знищили значну кількість будівель у З. та посіви навколо них, польс. сейм 1677 звільнив жит. від сплати податків на 12 р. У 2-й пол. 18 ст. містечко почергово належало М. Ронікеру, І. Мончинському та В. Дзедушицькому. Після 1-го поділу Польщі 1772 – у складі Австрії (від 1867 – Австро-Угорщина). У серед. 18 ст. у З. споруджено суконну ф-ку, в 2-й пол. 19 ст. – водяний млин, цегельню, винокур. завод. Під час 1-ї світової війни зазнали знач. руйнувань, насел. було евакуйоване. Від поч. 20 ст. діяли осередки т-в «Просвіта», «Сокіл», «Відродження». 1920–39 – у межах кордонів Польщі, від 1939 – УРСР. 1940–62 – райцентр. Від 9 липня 1941 до 23 березня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. 7 березня 1944 З. ненадовго зайняв партизан. загін М. Шукаєва. Від 1961 – смт. Нині працюють спирт. завод, завод продтоварів, шкіргалантерейна ф-ка, підприємства «Скала» та «Агропромтехніка», рибгосп. У З. – заг.-осв. школа, дитсадок; Будинок культури, б-ка; лікарня. Пам'ятки архітектури: костел

Непорочного зачаття Діви Марії (15 ст.), церква Покрови Пресвятої Богородиці (1740). Виявлено знаряддя праці та прикраси доби пізньої бронзи. Є гідрол. пам'ятка природи місц. значення Залозецьке джерело. Видатні уродженці: вчений лікар-онколог [О. Євтушенко](#), реліг. і громад. діяч [М. Бутринський](#), реліг. діяч [І. Дольницький](#), громад. діяч [М. Гетьман](#), гончар *С. Романюк*, художники *Е. Дучинський* і *Я. Музика*, піаністка *І. Негребецька*, спортсменка (стрільба з лука), тренер [М. Гавелко-Галенда](#). З смт пов'язані життя та діяльність композитора, нар. арт. УРСР [А. Кос-Анатольського](#) та громад.-політ. діяча, правознавця [С. Голубовича](#). Встановлено пам'ятники Т. Шевченку, рад. воїнам і воїнам-односельчанам, які загинули під час 2-ї світової війни, пам'ятний знак В. Якубовському.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Залізці / Л. І. Фесик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-14779>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).